

BIBLIOTEKA
SHTETIT

GURI
MIÇINOTI

GJILPËRA

roman

81145/

N170

GURI
MIÇINOTI

GJILPËRA

roman

SHTËPIA BOTUESE «NAIM FRASHËRI»

KAPITULLI I PARË

1.

Dhosi Qafëzezin, magazinierin e pjesëve të këmbimit, e njihnin që të gjithë punëtorët e punëtoret e kombinatit. Shkas për këtë ishte bërë rregulli e pastërtia që ai kishte vendosur në magazinën e tij.

Dhosi trupgjatë, me kocka të dala nga supet, me hap disi të nxituar ndaloi përpara portës së drejtorisë si një ushtar i disiplinuar në qëndrim gatitu. Trokiti lehtë. Priti përgjigjen që duhej t'i vinte nga brenda, po nuk dëgjoi asgjë.

Dhosi Qafëzezi dukej mjaft i shqetësuar. Ai psherëtiu e u mat të largohej nga korridori, por në çast u hap një derë tjetër dhe një zë i njohur femre e ndali në vend: — Urdhëroni, xha Dhosi, drejtori më telefonoi dhe më porositi t'ju prisja unë në vend të tij.

— Mirë, shoqja kryeinxhinieri, ja, erdha! — iu përgjigj Dhosi e fytyra i mori një dritë gëzimi e respekti. Poshtë ballit të kërcyer shkëlqenin sytë e zinj. Ata ngjasonin si prush zjarri e cullufja që i varej poshtë i jepte plakut një hije si ajo e Çarli Çaplinit.

2.

Në zyrë, ngaqë drita hynte nga dritaret e mëdha, magazinierit i dukej kryeinxhinierja më e plotë dhe më e gjatë se ç'ishte. Pastaj ai vështroi tavolinën e gjatë mbuluar me kadife të kaltër, sipër së cilës mbështeti pëllëmbët e tij të mëdha.

— Shoqja Margarita, më falni, por jemi shumë keq me gjilpërat, — tha ai dhe ndjeu sikur mallëngjimi i tij u ngjit dhe në ftohtësinë e vajzës që u pre në fytyrë.

— Gjilpërat!, — u habit ajo.

— Po!

— Mos vallë u mbaruan dhe seritë e fundit? — Në zërin e kryeinxhinieres ndihej një qortim i heshtur.

— Jo, nuk i kam prekur ato, shoqja kryeinxhiniere, por ta dini se nuk janë shumë.

— Sa?! — ngriti vetullat kryeinxhinierja.

— Pesë mijë!

— Mos harro se kemi rezervën, xha Dhosi!

— Oh, megjithatë, shoqja kryeinxhiniere, këtë javë ato të shkreta po thyhen sikur të jenë kleçka për qërimin e dhëmbëve. Apo jo?, — i kërkoi ai miratim për krahasimin.

Margarita ia qepi sytë thellë fytyrës disi të fishkur të Dhosit, i cili uli vështrimin. Siç dukej ai ishte mësuar të fshihte diçka nga rezervat, por vajza ishte e stërvitur mirë dhe ai nuk e duroi dot atë vështrim dhe i buzëqeshi.

— Mos më fshih gjë, xha Dhosi?!

— Jo. Të betohem që jo. Nuk kam asgjë në raftet.

Margarita e drejtoi vështrimin nga dritaret që zotëronin sheshin e kombinatit dhe u kthye me vrull nga magazinieri që, me njëfarë nervozizmi, po trokiste gishtërinjtë e trashë në tavolinën e mbuluar me kadife.

— Edhe këtë gjendje të vështirë doemos do ta kalojmë, xha Dhosi.

Magazinieri, që posa i kishte mbushur të pesëdhjetat, lëvizi supet dhe miratoi me kokë. Por, duke e vështruar atë vajzë të fortë e të bukur, atij iu kujtua dita e parë e ar-

dhjes së saj në punë. Ishte një vajzë e druojtur, e turpshme, që skuqej e skuqej si të kishte bojën në faqet buçkë. Po sa vjet kishin rrjedhur qysh atëherë? Dhosi u përpoq t'i numëronte, por atij iu duk sikur llërët e bardha të vajzës i kishin kapur nofullat e zeza të një kafshe të llahtarshme, që quhej bllokadë, e cila po përpiqej t'i bluante me egërsi gjithë eshtrat.

Ai fërkoi sytë si të zgjohej nga një ëndërr e llahtarshme e ndeshi në buzëqeshjen e çiltër të vajzës.

KAPITULLI I DYTË

1.

Dhosi Qafëzezi renditej në mes njerëzve të ditur në kombinat.

Njohuritë e tij ai i pat mbledhur si bleta polenin në gjithë bisedat që dëgjonte nga punonjës të ndryshëm dhe nga librat teknikë që lexonte. Ai nuk do të habitej, sikur dikush t'i fliste për shpikjen e trenave që shkojnë mbi jastëkët e ajrit, për radio me tranzistor të vogël sa një kuti shkrepësesh e për shumë shpikje të tjera teknike. Por Dhosi Qafëzezi u habit që gjilpërën e trikove, me një gjuhëz të vogël sa një këmbëz karkaleci, e prodhonin vetëm ca shtete, dhe çfarë shtetesh se, me një industri e teknikë të përparuar! Ai mori lapsin dhe filloi të llogariste se sa valutë prishte shteti për gjithë gjilpërat që kombinati harxhonte për një vit dhe, kur pa rreshtin e gjatë të shifrave, tha: «Shumë para!».

Valutën ai e njihte mirë. Kjo e vuri atë në mendime dhe në heshtje u betua se nuk do të tregohej aq dorëlëshuar për nxjerrjen e gjilpërave nga magazina. . .

Atij për një çast iu duk sikur po e shihte valutën që ishte hequr nga thesari dhe derdhej e derdhej për të ngo-

pur makinat e thurjes në inderlogë¹ me gjilpëra që nuk kishin të sosur!

Dhosi Qafëzezi iu kujtuan artikujt e shtypit që flisnin për kolektiva të tërë punëtorësh që kursenin e vetëm kursenin. «Përse të mos kursente dhe reparti i makinerive? Përse të harxhoheshin kaq shumë gjilpëra? Mos vallë kaq ishte jeta e tyre e gjatë e pastaj ato ktheheshin në kufoma!».

Dhosi iu ngroh zemra që e rendiste veten në mes njerëzve që kursenin e për më shumë që këta njerëz të mirë ishin punëtorë të thjeshtë.

«Ca shtete! Vetëm ca, por ato që nxirrnin gjoksin ishin tri!...» — pëshpëriti ai. Iu kujtua diçka nga e kaluara. Triniteti i shenjtë, i lidhur dhe ai me ato shtete që prodhojnë gjilpërën. Baballarët e saj duhej të ishin si formula ungjillore «I atit, i birit, i shenjtit», dhe gjilpërën ata e përdornin si formulën ungjillore për të nënshtruar të tjerët, sidomos ata që u zgjatnin duart.

Dhosi Qafëzezi filloi të vriste mendjen se cila nga veglat që përdorej në jetë kishte të bënte me shfirën tri shtete.

I doli perustia. Dhe ajo kishte tri këmbë si një venduzë me tri këmbëza. Tri, tri, tri... një numër fatal, i keq.

Dhosit iu kujtua vogëlia e largët e nëpër mjegull të harresës ngjallej zëri i gjyshes së tij, Dhoksisë, që i tregonte për kreshnikë që ndalonin mes tri rrugësh e mendoreshin se nga duhej të shkonin për fatin e tyre. Nga e para që humbiste kali, apo nga e dyta nga humbiste kali dhe kalorësi, apo nga e treta, nga nuk dihej nëse kthehej i gjallë ose jo!

Iu kujtua kisha. Dhe ajo tri kambanore kishte. Në kishë shërbenin tre priftërinj, kungonin në tri kupa, jepnin nga tri lugë verë, nga tri nafora, nga tri, nga tri...

Dhosi shkoi për të mbledhur zemrën në bankun tek bëheshin kafetë. Atje ndeshi me kurrizin e inxhnier Stefanit. Njeri i çuditshëm ishte ai inxhinier Stefani. Ai u kthente shpinën njerëzve, ves i keq i pahonepsur, një e

metë e madhe për të, por ai as skuqej dhe as nxihej, sepse ishte i zeshkët e me pikla lie në fytyrë. Vinte nga një familje e mesme. Ai pat mbaruar studimet jashtë shtetit dhe mburrej përpara të tjerëve që kishte parë tokë e male pa mbarim që i takonin një së gjashtës së botës. Ishte i habitshëm ky njeri, por Dhosi dinte të zbuste edhe vetë tigrin e jo më inxhinier Stefan Grabovën. Ai priti sa tjetri të mbaronte së rufituri kafënë dhe pastaj i foli:

— Inxhinier Stefani, dua t'ju pyes për diçka, por ju duhet të më tregoni të vërtetën.

— E dashke shumë të vërtetën, o Dhosi, — i qeshi ai me ata sytë e tij si të ngjyer në këna.

— E vërteta të çlodh, o inxhinier, se nuk e verifikon më për ta dalluar nga e gënjeshtërtja.

Dhosi Qafëzezi i vështroi dhëmbët e tij të verdhë, të rrallë si hunj gardhi. Sa të pështirë i dukeshin ata dhëmbë të mëdhenj dhe ato buzë të holla që vërtitnin cigaren e duhanit.

— Pa fol, Dhosi, hë, çfarë halli të mundon?

— Sa shtete e prodhojnë gjilpërën, inxhinier?

Shpejtësia dhe padurimi me të cilën Dhosi e bëri pyetjen, e egërsoi fytyrën e inxhinierit, i cili e mbuloi me një vështrim përçmues.

— Ç'të ka hipur në kokë gjilpëra e shtetet që e prodhojnë, apo mos vallë dhe ti vazhdon studimet për inxhinieri?

Ai si një arap i një mije e një netëve kishte dalë nga shishja magjistare për t'u tallur me Dhosin.

— Kot, dua ta di!

— Dy-tri shtete (e gënjeu Stefani).

— Unë dija më shumë, inxhinier! — e ndezi ai.

— Hip këtu e të shohësh Stambollin, të tjerat s'ke ç'i vë në hesap, — ia priti ai dhe u largua nga bufeja si një trung gymyri.

Dhosi mbeti i shtangur. I erdhi inat që nuk gjeti dot ndonjë fjalë që t'ia lëshonte në kurriz. Ndjeu një si marrje mendsh... Dy-tri shtete... Dy-tri!...

2.

Jashtë binte shi i rrëmbyeshëm. Pellgjet e rrugës ishin bërë pishina. Zhurma e ujit që përpiqej e shtyhej për të kaluar nëpër vrimat e shkarkimit të cingëriste nervat. Sipër tyre si barka të vogla e të habitshme lundronin gjetet e thata ngjyrë bakri.

Margarita ecte mes shiut dhe nuk e nxitonte hapin. Uji shkiste në çadrën e vogël ngjyrë vjollce dhe çorapet e holla pikëloheshin nga balta që ngrinte hapi i ngadalshëm i saj.

Kush do ta vështronte këtë vajzë të veshur thjesht e bukur që nuk e prishte terezinë nga shiu? Mundet që në thellësi të shpirtit të saj diçka digjej e ajo kërkonte shiun për ta shuar atë mllef të prushtë.

Vajza vështroi njëherë me nge të gjitha automjetet e vendosura përballë hotelit të ri. I numëroi sa copë ishin ato, pastaj markat e targat e qyteteve dhe iu kujtua kongresi i gruas, kongresi në të cilin ajo përpara disa vjetësh pat marrë pjesë. Autokolona e autobusëve me delegatet, përshëndetjet e njerëzve që pritnin delegatet, këngët partizane që nuk kishin të mbaruar, pastaj zbritja në bulevardin e madh që të çonte në sallën e kongresit të flakëruar me ngjyra të kuqe flamurësh.

Margaritës i kujtohet se kur në sallë u dha shoku Enver, ajo ndjeu që në faqet e saj të njoma po shkisin pika loti. Po ata ishin lot gëzimi e lumturie!

Margaritës iu lagën faqet nga shiu dhe e mërzitur nga mungesa e gjilpërave, mezi u kujtua se takimi i lënë me Arbenin duhej të bëhej pikërisht në atë orë.

Hyri në hollin e ngrohtë të lokalit luksoz. Hapi portën dhe, posa hyri në lokal, ndali vështrimin te tavolina ku ishte ulur Arbeni dhe u nis me hap të sigurt.

3.

Arbeni u ngrit në këmbë. Ajo i zgjati dorën dhe buqëshi lehtë.

— Jeni e përpiktë si akrepat e sahatit, — tha Arbeni buzëgaz duke tërhequr karigen.

— Sa pak femra që ka këtu, Arben!

— Ashtu është!, — tha ai dhe i erdhi inat që nuk kish-te ndonjë çift tjetër në gjithë atë sallë. Kështu ata do ta ndienin veten më lirshëm.

— Ju sikur më kërkonit për të biseduar diçka të rëndësishme, Arben.

— Ju nuk keni porositur akoma gjë për të pirë...

— Një ponç portokalli do të më pëlqente, jashtë është ftohtë e ka lagështi.

Ajo ndoqi kurrizin e kamerieres që nxitoi hapat dhe për një çast ndeshi vështrimin e ftohtë të syve tinarë të Stefan Grabovës. Po ai! Mos vallë i kishte vajtur prapa pa u vënë re? Ndoshta, por vështrimi i tij me atë dinakëri Margaritës i kujtohej se e pati ndeshur në Moskë në sheshin «Pushkin» atë ditë të nxehtë korriku. Vajza u zymtua në fyturë.

— Çfarë patët kështu, Margarita? — pyeti Arbeni.

— Asgjë. Më tregoni përse më deshët?

— Ndoshta ju kam shqetësuar kot së koti, por ka kohë që po më mundon një mendim, Margarita.

Arbeni heshti dhe vështroi lëngun e përskuqur të ponçit që nuk lëvizte në gotën e kristaltë.

— Më tregoni çfarë ju mundon.

— Gëzuar! — Ai e çukiti gotën duke ia prerë fjalën më dysh.

— Flisni, pra!

— Ç'të flas, ndoshta është iluzion! — Ai fare pa shkak po fshihej përpara vajzës.

— Nuk ju kam njohur si njeri që prisni lutje për të shfaqur mendimet, Arben!

— Fjalën e kam për gjilpërën.

— Për gjilpërën?!

— Pikërisht..., — u përgjigj Arbeni dhe e mbuloi me vështrimin e tij.

«Mos vallë magazinier Dhosit i ka shkarë gjuha!», — mendoi Margarita dhe tundi kokën.